

M A T E R I A Ł P O R Ó W N A W C Z Y

do projektu ustawy zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

(druk nr 704 S)

U S T A W A z dnia 7 lipca 2005 r. o PAŃSTWOWEJ KOMPENSACIE PRZYSŁUGUJĄCEJ OFIAROM NIEKTÓRYCH PRZESTĘPSTW (Dz. U. Nr 169, poz. 1415, z 2008 r. Nr 96, poz. 608 oraz z 2009 r. Nr 79, poz. 665)

[o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw]

<o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych>

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- [1) ofiara - osobę fizyczną, która na skutek przestępstwa poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia określonych w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zwanej dalej "Kodeks karny";*
- 2) osoba najbliższa - małżonka lub osobę pozostającą z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępnego, zstępnego, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia, jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w pkt 1, osoby te pozostawały na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa;*
- 3) osoba uprawniona - ofiarę lub osobę dla niej najbliższą;]*
- <1) ofiara – osobę fizyczną, która na skutek czynu zabronionego:**
 - a) poniosła śmierć,**
 - b) doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, trwających dłużej niż 7 dni;**
- 2) osoba najbliższa – małżonka lub osobę pozostającą z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępnego lub zstępnego ofiary oraz osobę pozostającą z ofiarą w stosunku przysposobienia;**
- 3) osoba uprawniona:**
 - a) osobę najbliższą ofiary, o której mowa w pkt 1 lit. a,**
 - b) ofiarę, o której mowa w pkt 1 lit. b;>**
- 4) kompensata - świadczenie pieniężne przyznawane osobie uprawnionej w trybie określonym w niniejszej ustawie.

Art. 3.

Kompensata może być przyznana w kwocie pokrywającej wyłącznie:

- 1) utracone zarobki lub inne środki utrzymania,
- 2) koszty związane z leczeniem i rehabilitacją,

3) koszty pogrzebu

[- będące skutkiem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 2 pkt 1.]

<- będące skutkiem czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.>

[Art. 4.

Kompensatę przyznaje się, jeżeli przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej obywatelstwo polskie lub obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.]

<Art. 4.

Kompensatę przyznaje się, jeżeli czyn zabroniony został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej miejsce stałego pobytu na tym terytorium lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.>

[Art. 5.

Kompensatę przyznaje się jedynie wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków, innych środków utrzymania lub kosztów, o których mowa w art. 3 pkt 2 i 3, od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, ze środków pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu, niezależnie od tego, czy sprawca lub sprawcy przestępstwa zostali wykryci, oskarżeni lub skazani.]

<Art. 5.

- 1. Kompensatę przyznaje się jedynie wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków, innych środków utrzymania lub kosztów, o których mowa w art. 3 pkt 2 i 3, od sprawcy lub sprawców czynu zabronionego, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej, niezależnie od tego czy sprawca lub sprawcy czynu zabronionego zostali wykryci, oskarżeni lub skazani.**
- 2. Warunkiem ubiegania się o kompensatę jest złożenie przez osobę uprawnioną odpisu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.>**

[Art. 6.

Kompensata nie może przekroczyć 12.000 zł.]

<Art. 6.

- 1. Kompensata nie może przekroczyć 25 000 zł.**
- 2. Jeżeli w sprawie o przyznanie kompensaty sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w orzeczeniu zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.>**

[Art. 7.

1. Kompensatę przyznaje się, jeżeli wszczęto postępowanie karne albo odmówiono jego wszczęcia z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 4, 5, 8, 10 i 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾), zwanej dalej "Kodeks postępowania karnego".

Objaśnienie oznaczeń: [] kursywa – tekst usunięty przez Sejm

2. *Kompensaty nie przyznaje się pomimo wszczęcia postępowania karnego, jeżeli zostało ono następnie umorzono z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 Kodeksu postępowania karnego bądź wydano wyrok uniewinniający z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.]*

<Art. 7a.

- 1. Kompensaty nie przyznaje się lub przyznaje w zmniejszonej wysokości, proporcjonalnie do stopnia przyczynienia się ofiary do popełnienia czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.**
- 2. Kompensaty nie przyznaje się, jeżeli ofiara była współsprawcą czynu zabronionego, z którego skutku wywodzi swoje prawo do kompensaty, lub godziła się na ryzyko doznania skutków czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.>**

Art. 8.

[1. Organem właściwym w sprawach o przyznanie kompensaty jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania osoby uprawnionej, zwany dalej "organem orzekającym". Organ orzekający rozpoznaje wniosek, stosując odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾) o postępowaniu nieprocesowym. Czynności w sprawach o przyznanie kompensaty mogą wykonywać referendarze sądowi. Na orzeczenie referendarza przysługuje skarga do sądu.

2. Jeżeli nie można ustalić miejsca zamieszkania osoby uprawnionej, właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo.]

<1. Organem właściwym w sprawach o przyznanie kompensaty jest sąd rejonowy, właściwy ze względu na miejsce stałego pobytu osoby uprawnionej, zwany dalej „organem orzekającym”. W postępowaniu przed organem orzekającym w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Czynności w sprawach o przyznanie kompensaty mogą wykonywać referendarze sądowi. Na orzeczenie referendarza przysługuje skarga do sądu.

2. Jeżeli nie można ustalić miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej lub osoba ta ma miejsce stałego pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono czyn zabroniony, o którym mowa w art. 2 pkt 1.>

3. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej sądu w sposób określony w ust. 1 lub 2, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

4. Kompensatę przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej lub prokuratora.

<4a. Jeżeli osobą uprawnioną jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, jej prawa może wykonywać osoba, pod której pieczęcią osoba uprawniona pozostaje.>

[5. Wniosek o kompensatę składa się do organu orzekającego w terminie 2 lat od dnia popełnienia przestępstwa, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do żądania kompensaty.

6. Uczestnikiem postępowania jest obok osoby uprawnionej prokurator.]

Objaśnienie oznaczeń: [] kursywa – tekst usunięty przez Sejm

<5. Wniosek o kompensatę składa się do organu orzekającego w terminie 3 lat od dnia ujawnienia się skutków czynu zabronionego, nie później jednak niż 5 lat od dnia jego popełnienia, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do żądania kompensaty.

6. Uczestnikami postępowania są wyłącznie osoba uprawniona i prokurator.>

Art. 9.

[1. Wniosek o kompensatę powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko, obywatelstwo i adres osoby uprawnionej;*
- 2) informację o stanie rodzinnym osoby uprawnionej;*
- 3) wskazanie daty i miejsca popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę i jego zwięzły opis, z podaniem skutków;*
- 4) informację o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów oraz utraconych zarobków lub innych środków utrzymania;*
- 5) uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o którym mowa w art. 5;*
- 6) oświadczenie osoby uprawnionej, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia z innych źródeł lub tytułów, o którym mowa w art. 5;*
- 7) oświadczenie osoby uprawnionej o znajomości obowiązków wynikających z art. 13.*

2. Do wniosku o kompensatę należy dołączyć odpisy odpowiednich orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, odpisy zaświadczeń lekarskich lub opinii biegłego dotyczących doznania przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu oraz inne dokumenty potwierdzające informacje zawarte we wniosku.

3. Jeżeli o kompensatę ubiega się osoba najbliższa, dołącza do wniosku dokumenty potwierdzające fakt pozostawania w czasie popełnienia przestępstwa stanowiącego podstawę wniosku na utrzymaniu ofiary, która na skutek tego przestępstwa poniosła śmierć.]

<1. Wniosek o kompensatę zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej, a w przypadku, gdy ofiara poniosła śmierć, także jej ostatni adres stałego pobytu;**
- 2) numer identyfikacyjny PESEL osoby uprawnionej oraz ofiary, która poniosła śmierć, jeżeli go posiadają albo posiadały;**
- 3) wskazanie daty i miejsca popełnienia czynu zabronionego stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę i jego zwięzły opis, z podaniem skutków;**
- 4) informację o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów oraz utraconych zarobków lub innych środków utrzymania;**
- 5) oświadczenie osoby uprawnionej, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia ze źródeł lub tytułów, o których mowa w art. 5 ust. 1;**
- 6) uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w pkt 5 oraz w ust. 3.**

Objaśnienie oznaczeń: *[] kursywa – tekst usunięty przez Sejm*

<> druk pogrubiony – tekst wstawiony przez Sejm

2. Do wniosku o kompensatę należy dołączyć odpis zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, odpisy orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, odpisy zaświadczeń lekarskich lub opinii biegłych dotyczących doznania przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu oraz inne dokumenty potwierdzające informacje zawarte we wniosku.
3. Jeżeli o kompensatę ubiega się osoba uprawniona, o której mowa w art. 2 pkt 3 lit. a, dołącza do wniosku dokumenty potwierdzające fakt pozostawania osobą najbliższą lub złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o pozostawaniu z ofiarą, która poniosła śmierć, we wspólnym pożyciu.>
4. Wniosek oraz dołączone do niego dokumenty nie wymagają legalizacji ani żadnej innej równoważnej czynności.
5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza wniosku o przyznanie kompensaty, uwzględniając potrzebę zgromadzenia dostatecznych danych umożliwiających przyznanie kompensaty.

[Art. 10.

1. *Organem pomocniczym w Rzeczypospolitej Polskiej jest prokurator okręgowy, w którego okręgu osoba uprawniona ma miejsce zamieszkania lub pobytu.*
2. *Organ pomocniczy w Rzeczypospolitej Polskiej udziela osobie uprawnionej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznawaną przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, udostępnia wzór formularza wniosku o przyznanie kompensaty oraz udziela, na żądanie osoby uprawnionej, ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.*
3. *Organ pomocniczy udziela osobie ubiegającej się o przyznanie kompensaty w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznawaną przez organy orzekające w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium tych państw, udostępnia odpowiedni wzór formularza wniosku oraz udziela, na żądanie tej osoby, ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.]*

<Art. 10.

1. **Organem pomocniczym w Rzeczypospolitej Polskiej właściwym w sprawie uzyskania kompensaty przez ofiarę czynu zabronionego popełnionego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest prokurator prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawie o czyn zabroniony, o którym mowa w art. 2 pkt 1.**
2. **Organem pomocniczym w Rzeczypospolitej Polskiej właściwym w sprawie uzyskania kompensaty przez posiadającą miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ofiarę czynu zabronionego popełnionego na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest prokurator okręgowy, w którego okręgu osoba uprawniona ma stałe miejsce pobytu.**
3. **Organ pomocniczy, o którym mowa w ust. 1, udziela osobie uprawnionej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o**

kompensatę przyznaną przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej, udostępnia wzór formularza wniosku o przyznanie kompensaty oraz udziela ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.

4. Organ pomocniczy, o którym mowa w ust. 2, udziela osobie ubiegającej się o przyznanie kompensaty w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznaną przez organy orzekające w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, gdy czyn zabroniony został popełniony na terytorium tych państw, udostępnia odpowiedni wzór formularza wniosku oraz udziela ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.>

[Art. 11.

W sprawach o przyznanie kompensaty skarga kasacyjna nie przysługuje.]

<Art. 11.

W sprawach, w których zapadło orzeczenie o odmowie przyznania kompensaty, przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej.>

[Art. 13.

1. *Osoba, której przyznano kompensatę, jest obowiązana ją zwrócić, jeżeli umorzono postępowanie karne z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 Kodeksu postępowania karnego bądź wydano wyrok uniewinniający z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.*
2. *Niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego bądź wyroku uniewinniającego prokurator zawiadamia osobę, której przyznano kompensatę, o obowiązku zwrotu kompensaty w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia.*
3. *Kompensatę zwraca się do organu orzekającego, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty.*
4. *Jeżeli osoba uprawniona nie zwróci kompensaty w terminie, o którym mowa w ust. 2, Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby uprawnionej roszczenie o zwrot kompensaty.]*

[Art. 14.

1. *W razie przyznania osobie uprawnionej kompensaty Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do sprawcy lub sprawców przestępstwa, na skutek którego ofiara poniosła śmierć albo doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, określonych w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 Kodeksu karnego.*
2. *Sprawcy, o których mowa w ust. 1, ponoszą odpowiedzialność solidarną z tytułu roszczenia zwrotnego na rzecz Skarbu Państwa.*
3. *Powództwo dotyczące roszczeń, o których mowa w ust. 1 i w art. 13 ust. 4, wytacza w postępowaniu cywilnym prokurator na rzecz Skarbu Państwa - sądu rejonowego, o którym mowa w art. 12.]*

<Art. 14.

1. W razie przyznania osobie uprawnionej kompensaty Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do sprawcy lub sprawców przestępstwa, na skutek którego ofiara poniosła śmierć albo doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia.
2. Sprawcy, o których mowa w ust. 1, ponoszą odpowiedzialność solidarną z tytułu roszczenia zwrotnego na rzecz Skarbu Państwa.
3. Powództwo dotyczące roszczeń, o których mowa w ust. 1, wytacza w postępowaniu cywilnym prokurator.>

Art. 15.

[1. Organ pomocniczy w Rzeczypospolitej Polskiej przyjmuje i niezwłocznie przekazuje wnioski o kompensatę, wraz z niezbędną dokumentacją, organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Organ pomocniczy przekazuje wnioski, wykorzystując w tym celu właściwy formularz opracowany przez Komisję Europejską.]

- <1. **Organ pomocniczy, o którym mowa w art. 10 ust. 2, przyjmuje i niezwłocznie przekazuje wnioski o kompensatę, wraz z niezbędną dokumentacją, organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, wykorzystując w tym celu formularz opracowany przez Komisję Europejską.>**
2. Organ pomocniczy nie dokonuje oceny zasadności wniosków.

Art. 16.

[Organ pomocniczy w Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej:]

<**Organ pomocniczy, o którym mowa w art. 10 ust. 2, na wniosek organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej:>**

- 1) przekazuje tym organom, w porozumieniu z osobami, które wystąpiły z wnioskiem o kompensatę, uzupełniające informacje, załączając listę dodatkowych dokumentów;
- 2) przesłuchuje, stosując odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, osoby wskazane przez organy orzekające i przekazuje niezwłocznie tym organom protokoły z przesłuchań;
- 3) może umożliwić organowi orzekającemu przesłuchanie osoby wskazanej przez ten organ, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość.

U S T A W A z dnia 17 listopada 1964 r. – KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.)

Art. 753.

§ 1. W sprawach o alimenty zabezpieczenie może polegać na zobowiązaniu obowiązanego do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej. W

sprawach tych podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia.

§ 2. W wypadkach wymienionych w § 1 sąd z urzędu doręcza stronom odpis postanowienia o zabezpieczeniu.

Art. 753¹.

§ 1. Przepis art. 753 stosuje się odpowiednio do zabezpieczenia roszczeń o:

- 1) rentę, sumę potrzebną na koszty leczenia, z tytułu odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub utratę życia żywiciela albo rozstrój zdrowia oraz o zmianę uprawnień objętych treścią dożywocia na dożywotnią rentę;
- 2) wynagrodzenie za pracę;
- 3) należności z tytułu rękojmi lub gwarancji jakości albo kary umownej, jak również należności z tytułu niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową sprzedaży konsumenckiej, przeciwko przedsiębiorcy do wysokości dwudziestu tysięcy złotych;
- 4) należności z tytułu najmu lub dzierżawy, a także należności z tytułu opłat obciążających najemcę lub dzierżawcę oraz opłat z tytułu korzystania z lokalu mieszkalnego lub użytkowego - do wysokości, o której mowa w pkt 3;
- 5) naprawienie szkody wynikającej z naruszenia przepisów o ochronie środowiska;
- 6) (uchylony);
- 7) (uchylony);
- 8) wynagrodzenie przysługujące twórcy projektu wynalazczego.

<9>przyznanie państwowej kompensaty przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, w części na pokrycie niezbędnych kosztów leczenia, rehabilitacji lub pogrzebu.>

[§ 2. W sprawach wymienionych w § 1 sąd udziela zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy. Oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia może nastąpić na posiedzeniu niejawnym. Przepisu art. 749 nie stosuje się.]

§ 3. *W sprawach wymienionych w § 1 pkt 1 i 2 dla udzielenia zabezpieczenia nie jest wymagane uprawdopodobnienie interesu prawnego.]*

<§ 2. W sprawach wymienionych w § 1, z wyjątkiem spraw, o których mowa w pkt 9, sąd udziela zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 3. W sprawach wymienionych w § 1 w pkt 1, 2 i 9 do udzielenia zabezpieczenia nie jest wymagane uprawdopodobnienie interesu prawnego.>

Objaśnienie oznaczeń: *[] kursywa – tekst usunięty przez Sejm*

<> druk pogrubiony – tekst wstawiony przez Sejm